

L' ART DEL PAGÈS

SECCIO DOCTRINAL, AGRONOMICA Y BIBLIOGRAFICA.

Alerta ab la varietat dels preus en lo sulfat de coure.

Quan mes abatuda 's trova la classe pagesa, mes redemptors li surten. Res d' estrany tindria aixó, si sempre anessin precedits de la especulació limitada, que tan necessaria es en los moments actuals, en los que la crisis agrícola té estroncadas las fonts del diner, trovantse buyda, sino escurada, la bossa del pobre pagés.

Molt nos plau hi haja Corporacions que procurin facilitar los medis pera la obtenció de un article, com lo *sulfat de coure*, que s' ha fet indispensable pera combatre 'l *mildiu* dels ceps: en cambi, nos doldria en l' ànima hi hagués qui especulés, mes ó menos directament, ab la proverbial bona fé del senzill pagés.

A dit objecte, ha cridat la atenció lo següent anunci, publicat en los diaris, lo qual transcrit íntegre, diu aixís:

Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro.—Junta Directiva.—Desitjant facilitar aquesta Junta Directiva á sos socis y agricultors adherits la adquisició del sulfat de coure pera combatre 'l «*Mildiu*» y demés maluras criptogánicas de la vinya, en las mellors condicions de puresa, ha convingut ab una reputable casa d' aquesta capital, la manera de proporcionar las cantitats que aquells sollicitin. En consecuencia se fa sapiguer á dits socis y agricultors adherits que en la Adminitració d' aquest Institut se pendrá nota de las demandas que 's fassin, á comptar desde avuy fins al dia 31 de Janer de 1890.—Barcelona 14 de Novembre de 1889.—Lo President interi, Joseph Maria Rius y Badia.—Lo Vocal-Secretari, Andreu de Ferrán.

En vista d' aixó, algunas personas s' han informat del verdader esperit del precedent anunci, dihentnos que efectivament pera las demandas, en l' Institut se pren nota dels que reuneixen las circunstancias indicadas en lo citat escrit.

Molt lloable fora l' intent d' evitar lo frau ó engany del venedor contra 'l comprador, si 'l preu tingués proporció ab la qualitat del article. Lo *sulfat de coure* 'l facilitarà l' Institut á 90 céntims de pesseta 'l kilógram. Persona que aixís nos ho ha assegurat, s' ha dirigit á una acreditada casa d' aquesta capital, que ven també dit producte, obtenint per resultat l' haver-seli ofert, lo de superior qualitat y garantida sa puresa, al preu de 81 y 1/4 céntims de pesseta ó siga á 8 y 3/4 céntims menos per kilógram, del que dita Associació lo cedeix als seus sócis. Ara bé; atenent que la esmentada Societat agrícola, com á tal, suposém obtindrà la rebaixa en los drets d' entrada, concedida pera dit material, ab tal de que serveixi pera 'ls usos á que se 'l destina, resultarà vendre molt mes car lo sulfat, que tolas las demás casas, ben reputadas per cert, de molts anys ensá, que venen dedicantse al negoci de productes garantits pera la agricultura.

No savém de quin magatzém se val l' Institut pera fer la entrega del sulfat; motiu de mes porque li cridém la atenció sobre 'l preu actual d' altres venedors en la plassa de Barcelona, ahont se detallan á 75 pessetas los 100 kilógrams ó siga á 75 céntims un: creyentse en la probabilitat d' una baixa mes pronunciada encara pera la época en que se necessitará emplearlo, hagudas en compte las excessivas demandas compromesas al extranjer, especialment á Inglaterra ahont está tot agabel·lat, y trovantse nostres magatzemistas plens d' existencias fins al cap de munt.

Pera terminar, no cal sino repetir que la Excm. Diputació Provincial de Zaragoza n' ha obtingut 70,000 kilógrams á 63 pessetas y 56 céntims los 100 kilógrams pera cedirlo al mateix preu á sos administrats ó siga á un poch mes de 63 y 1/2 céntims lo kilo. D' aquest preu á 90, casi va una tercera part mes.

Medítis bé aixó y ningú estranyará que ab tals rahons doném lo crit d' alerta als pagesos.

SECCIO D' AGRICULTURA PRACTICA.

Manera de tenir vinyas americanas. (*)

Veyent la única solució que tenen los pagesos pera resquitar-se dels estragos causats en las vinyas per la devastadora filoxera, deixant hermas grans extensións de terreno que avans eran frondosas vinyas, me he determinat donar algunas explicacions, que posadas en práctica, podrán las personas que desitjan replantar las terras hermas que los hi han quedat, ó plantarne de novas ab ceps americáns; saber la manera d' tractarlos, tant pera fer criaderos, com plantarlos, empeltarlos y fer tot lo demes que requereixen los travalls de dita classe de ceps. Tals explicacions son mogudas pera 'l bé general, tota vegada que no he vist en periódich ni revista agrícola alguna, tal manera de fer dits travalls; si solsament una petita idea en general, mes teórica que práctica. Será un bréu resúm de lo que interessa mes als pagesos, com es: arreglar criaderos de ceps, plantarlos, empeltarlos y manera de fer los empelts, operació que requereix molt cuydado pera donar bon resultat la empeltada; arreglar las tórias tant pera empeltar, com fer criaderos; classes de ceps que s' adaptan segons los terrenos y manera de salvar las vinyas del Mildiu y Blak-rot. Tal será explicat ab molta senzillesa, pera que tota persona per poch intel·ligenta que sia, pugua compréndeuh; tinguent jo una satisfacció que 'l meu treball sia aprofitat pera molts pagesos y calsevol que tingua afició á tenir novas vinyas.

Criadero de ceps americans.

En terreno de regadiu, si pot esser prim y sorrencós, s' aparella bé, se abona un poch y en regas que tinguian una distancia de dos pams á dos y mitx una d' altre y cosa de un pam de fondo, se posan las tórias dels ceps que deguan servir pera criadero á la distancia de un pam una de altre. Se cubreix de terra la rega, fent per manera de pitjarla un poch, procurant que la tória quedi forta. Quan son plantats, s' enregan; ó sia, fer la rega de passar la aygua al mitj de las dos fileras de tória pera que la aygua al passar en ella regui la planta per

(*) Publiquém ab gust lo present escrit, degut á un de nostres suscriptors, persona práctica en la materia, no sols porque viu á pagés sino també porque se dedica á conrehuar las sevas terras de Pontós en l' Ampurdá.

filtració y no sobre ella mateixa. Si las tórias son gruixudas, ó de pela forta, com son los Rupestris, Jacquéz y altres, se pelan un poch entre mitj del dos ulls ó tres que han de ser enterrats, porque al posar ó sortir las arrels, no quedin privadas per dita pela. Plantadas las tórias, convé regarlas sovintet pera que no pateixian aixut, però que tampoch sigan sempre humidas. Al brotar, ditas tórias se mira si brotan, y totas aquellas que 's veurá quedan sense brotar, ab una estisora de podar s' escap-sarán un poch de sobre ella; que fent, tal operació, dona lloch á pujar la sava, y per lo tant, obligarla á brotar.

Convé tenir tals criaderos nets d' herba tot l' any, pera no treure 'l creixent á ditas tórias. Lo mes de Janer y Setembre es lo temps de fer los criaderos. (Continuará.)

SECCIÓ DE VARIETATS.

BOTIQUÍ CASULA (*)

É

instruccions pera son ús y bon régimen.

(Continuació.)

CAPÍTOL 2.^{on}

Breu noticia sobre 'ls diversos sistemas de curació.

Hidroterapia.—La hidroterapia es aquell sistema de curació, que consisteix en administrar ó aplicar l' aygua á nostre organisme d' una manera científica y racional, pera combatre alguna malaltia.

Segons la temperatura de l' aygua, la pressió, la agregació molecular ó la composició química de l' aygua. son diferents los cambis fisiològichs que ella estableix en nostra economia, po-guent en sa consecuencia esser l' efecte tónich unas vegadas, sedant, altres, contra-estimulant, anti-febril, alterant, excitant, etcetera, lo qual fá que siga l' aygua de una importancia extra-ordinaria baix lo punt de vista terapeutich ó com agent curatiu.

Lo nom y classes de banys, son tals y de tal naturalesa, que creyém per demés citarlos tots en un tractat, tan concís com aquest, mereixent la preferencia per sas aplicacions, los *banys de inmersió*, los *banys de dutxa* y 'ls *banys de vapor*.

Los *banys de inmersió*, (banys generals) que poden aconse-llarse se prenguin en la mar ó en una pila ó banyera, son ge-

(*) Vegis lo n.º 403

neralment curts y á baixa temperatura, de 15° á 20° cent., produhint marcadament sos efectes tónichs sobre la superfície de la pell, l' aparato pulmonar y en tot lo sistema d' inervació, pero cambia la acció en sedant ó depriment de l' organisme, quan la temperatura del líquit puja per damunt de 25° cent. y la duració del bany se prolonga.

Los *banys de dutxa*, (anomenats vulgarment de raig ó pluja,) se administran en los estats de anèmia, debilitats, enfermetats nerviosas y en las inflamacions crónicas de las entranyas parenquimatosas.

Los *banys de vapor*, (que s' ha donat en anomenarlos banys rusos.) son los que á una temperatura de 35° cent., 40° cent. y 45° cent. se aplica 'l aygua sobre 'l cos humá en estat de vapor. Son útils indubtablement en lo reumatisme, gota, sífilis, escrófula, catarro de las vias respiratorias, malalties de las vias urinarias, y en general sempre que un excés de fibrina en la sanch determina estats patològichs.

Los banys generals, poden sense cap inconvenient pendre's en la propia casa, puig que disposant de un termómetro y subjequantse á las reglas higiénicas ó á las que hagi dictat lo facultatiu pot procedirse com si 's tractés de un bany de netedat.

Los de dutxa ó de pluja, poden ser també casulans, si 's disposa de un aparato a propòsit, per mes que son empleo ja exigeix coneixements facultatius, motiu per lo que es preferible pendre's en los establiments al efecte destinats.

Los banys de vapor, son ja més difícils lo ser casulans.

Encara que son moltes las reglas que se podrian fer presents pera que las tinguessin en compte los individus que fan us de la hidroterapia, pera major claretat, poden reasumirse en las següents conclusions:

1.ª May lo malalt deu inclinar-se á pendre tal ó qual classe de bany, sense que una severa inspecció facultativa li determini.

2.ª Los banys son sempre mes útils y beneficiosos com mes aprop son de la mitj-diada.

3.ª Avans y després del bany es indispensable un exercici moderat.

4.ª Deu procurarse que l' aire de la nit, (sempre fret y humit) no vinga á anular l' efecte del bany.

5.ª Está sempre contra indicada la hidroterapia en las afecions del cor y en los individus que las pateixin, per mes que convingan per altres malalties.

(Continuará)

SECCIO DE NOTICIAS AGRICOLAS.

Agenda-Vermorel (*agricola y viticola*).—Agrahím l' envio que Mr. Vermorel, de Villefranche (Rhône,) nos ha fet de sa *Agenda agricola y viticola* pera 'l próxim any 1890. En tant petit volúm, relativament, s' hi trovan condensadas una munió de materias sumament útils á la classe pagesa, no sols de Fransa, sino també d' ensenyansa pera 'l nostre pais. Es un llibre amanós que conté 'ls pesos y medidas francesos, las medidas y monedas extranjerass, coneixements matemátichs, de mecánica, física, geología, química, agricultura, nocions sobre las sembrass, adobs químichs, blats, bestiar, medicina y policia sanitaria, viram, economia y construccions rurals, viticultura, ampelografía práctica, accidents, maluras y parásits de la vinya, filoxera, vinificació, notas vitícolas, legislación, higiene humana, ensenyansa agrícola y datos sobre comers y telégrafos.

La Agenda-Vermorel de 1890, en res desdiu de la de 1888, primera de las que ha publicat y se ven al mateix preu de 2'50 franchs, contenint igualment un calendari *memorandum* en bon paper y ben presentada encuadernació, en lo qual poden anotarshi diariament las operaciones principals que se practiquin.

Sols nos fa enveja dit manual de butxaca porque posa mes de relleu nostre atrás en materia d' agricultura, donchs que careixent per complert en nostre pays de publicaciones com la que 'ns ocupa, omplirian un buyt que fa verdadera falta, però que ningú pot exposarse á donarlo á llum sense la seguretat de perdrehí 'l temps y los diners, lo qual es vergonyós tenir de confessar.

Caixas de taronjas.—Diu lo periódich *Soller* de Mallorca: «Pochs anys com l' actual haviam vist tants que 's dediquesin á la confecció de caixas de taronjas pera la exportació, donchs no tan sols los comerciants y comissionistas, com succehia avans, sino que diferents particulars han volgut probar també si aquest negoci podria donárloshi resultats.

Nos alegrariam de que aixís fos y de que las probass que aquest any se fan fossin la base d' una nova sortida pera 'ls

daurats fruyts del taronger, encara que estém convensudíssims de que per ahont ha de comensarse es per los agricultors que deuen variar de sistema, tractant de millorar las classes, avuy ja degeneradas per lo poch cuydado en los empelts.

Si alguna ventatja hem d'alcansar ab lo temps sobre las demás comarcas productoras en la venda de la taronja, ha de ser procurantnos classes bonas ab las que pugam obtenir fruyts grossos y primerenchs, donchs savém que aquestos son ben pagats en tots los mercats.

Millorin, donchs, las classes los propietaris y lo comers s'encarregará de lo demás.»

Diputació provincial de Barcelona.—Havent acordat aquesta Corporació adquirir, en principi, en los mercats extrangers de origen, en ús de las ventatjas que ofereix al efecte la ley de 9 de Maig últim, una cantitat de sulfat de coure en estat de puresa ab destí á las vinyas atacadas per lo «mildew» en aquesta provincia, á fi de distribuirlo entre 'ls viticultors que ho sollicitin, se fa públich dit acort (6 de Desembre) pera que dintre del plasso de 20 dias manifestin los propietaris y centros productores la extensió de las vinyas atacadas per la referida malura y la cantitat de la indicada substancia que necessitin pera combátrela, la qual se 'ls hi facilitarà á preu de cost, compresos los gastos de transport y demás indispensables.

Electrisació dels vins.—Lo professor de la Academia Etnológica de Roma, Sr. Mengarini, continua sas probas referents á la propietat que tenen los vins sotmesos á corrents eléctricas, d'adquirir millor gust y aroma, clarificarse rápidamente y trobarse lliures de las averías, avuy casi impossibles d'evitar, per los transports y calors tropicals. Cincuenta y tantas mostrars de vins electrisats han sigut sotmesas al análisis, y tan excel·lents resultats s'han obtingut, que 'l Ministre d'Agricultura y Comers d'Italia ha ordenat s'efectuhin las probas en gran escala.

Ab aquest motiu hem de recordar las probas que á dit objecte se feren 20 anys enrera per lo malaguanyat D. Lluís Justo y Villanueva, Director del laboratorí del Institut agrícola catalá de Sant Isidro, ahont allavors se practicáren estudis sobre la

electrisació y pasteurisació de nostres vins, produhint aquella, resultats contradictoris, unas vegadas millorant ó enranciant los vins y altres tornantlos agres ó dolents. També lo Sr. Ventalló, propietari en Tarrassa, aplicá la corrent eléctrica en sos vins, dihentse haver obtingut excel·lents resultats pera millorar sas qualitats mercantils, avansant sa velluria ó ranció.

Avuy, donchs, que 's torna á remoure aquesta qüestió, creyém un deber lo revindicar á Catalunya en lo camí de progrés, allavors emprés per las personalitats citadas.

L' oli com insecticida.—En la part de la montanya del Llobregat especialment, s' está fent un abús del oli com preservatiu pera las maluras de la vinya.

Com no resulta probada la eficacia de dit procediment, es precis que 'ls pagesos vagin en compte al empearlo, á fi de que los resultats no sigan perjudicials á lo que 's proposan.

Aconsellém, donchs, als viticultors que no s' apartin dels procediments coneguts com á bons ó siga per medi del sulfat de coure en especial.

CALENDARI DEL VINICULTOR

DESEMBRE.

Si 'l temps es fret y lo ví está ja clar, á ultims d' aquest mes se pot fer lo primer trasbals abllas mateixas precaucions que hem indicat en Janer.

Recordém als vinicultors que 'l reomplir las botas y ensofrar las buydas son prácticas que no deuen oblidarse may.

IMPRENTA DE VÍCTOR BERDÓS Y FELIU, MOLAS, 31.-BARCELONA.